

Tržnica v železarski hali

Novo mestno tržnico bodo na Jesenicah uredili na Stari Savi, v nekdanji železarski proizvodni hali.

URŠA PETERNEL

Jesenice - Jesenice se že nekaj let ne morejo pojaviti z lepo urejeno tržnico. Na sedanjem mestu nasproti železniške postaje tržnica deluje le ob sobotah, vse druge dni pa je spremenjena kar v parkirišče. Zato so na Občini Jesenice začeli razmišljati o ureditvi nove mestne tržnice, ki naj bi jo po sedanjih načrtih umešteli na območje Stare Save. To območje, ki je bilo nekdaj namenjeno železarski industriji, zadnja leta temeljito prenavljajo. Tako so ga ekološko sanirali, povsem na novo komunalno uredili in vzpostavili nove prometne povezave. S tem so vzpostavili možnosti za razvoj novih, mestovornih dejavnosti. Prva bo na vrsti mestna tržnica, ki jo bodo uredili v nekdanji železarski proizvodni hali,

sestavljeni bo iz manjših delov, ki jih bodo po potrebi dograjevali. Po besedah jeseniškega podžupana Borisa Breganta so že začeli postopek pridobitve gradbenega dovoljenja, prihodnje leto pa naj bi se prijavili na razpis za pridobitev nepovratnih sredstev. Tržnica naj bi začivila konec leta 2011 ali v začetku leta 2012. Na Občini Jesenice bodo skušali najti koncesionarja ali upravljavca za tržnico, iščejo pa tudi zainteresirane uporabnike. V ta namen so v sredo pripravili predstavitev projekta celostne obnove mestnega središča Stara Sava. Poleg prostora za tržnico je na območju nekdanjega Filiproma še ogromno površin, za katere bodo skušali najti partnerje za javno-zasebno partnerstvo za dejavnosti, ki jih mesto še potrebuje.

NAKLO

Sprejeli več odlokov

Občinski svetniki v Naklem so na zadnji letošnji seji sprejeli dva odloka, ki se nanašata na ustanovitev skupnih služb za več gorenjskih občin. Strinjali so se, da bo Skupna služba notranje revizije Kranj opravljala storitve tudi za potrebe občin Naklo, Preddvor in Tržič. Občina Naklo bo za njen delo zagotovila 6,61 odstotka vseh nastalih stroškov. Podprtli so tudi ustanovitev Medobčinskega inšpektorata Kranj, ki bo deloval tudi za šest občin zunaj Kranja. Zanj bo Občina Naklo prispevala 3,79 odstotka vseh stroškov. Svetniki so potrdili spremembo odloka o ustanovitvi javnega zavoda Osnovna šola Naklo, s katero je določena nova sestava sveta šole. Ta organ ima po novem po tri predstavnike ustavnitelja in staršev ter pet predstavnikov delavcev. Predstavniki Občine Naklo v svetu zavoda bodo še naprej **Jana Mihelič, Branka Uranič in Aleš Krumpestar**. Med drugim so sprejeli tudi drugi rebalans proračuna za leto 2009. Z njim načrtujejo blizu 5,14 milijona evrov prihodkov in dobrih 5,27 milijona evrov odhodkov. S. S.

Prisluhnite nam - polepšali vam bomo dan.

TELE SAT TELE TV 91,0 MHz

**TURISTIČNI
POTEPUH**

www.potepuh.com

DARILLO NAROČNIKOM V LETU 2010

Cena časopisa in naročnine v letu 2010 ostajajo nespremenjene!

Vsi, ki boste letno naročnino prišli poravnati k nam, boste lahko izbirali med sedmimi darili. Na Gorenjskem glasu, Bleiweisova cesta 4 v Kranju vas bomo pričakovali ob ponedeljkih, torkih in četrtekih od 8. do 17. ure, ob sredah od 8. do 18. ure in ob petkih od 8. do 14. ure. Na začetku bo izbira največja, zato pohitite, saj ne moremo vedeti, za kateri izdelek se boste največ odločali.

Gorenjski Glas

Za presenečenje ognjemet

Na božični dan so že 11. leto zapored na Blejskem jezeru uprizorili legendo o potopljenem zvonu.

MATEJA RANT

Bled - Društvo za podvodne dejavnosti Bled je ob tem pripravilo že 14. božično-no-vleetni potop v Blejsko jezero, ki je imelo zgolj pet stopenj. V sodelovanju s Turizmom Bled pa je bilo mogoče kar v treh jezikih prisluhniti legendi o potopljenem zvonu, ki govori o nastanku zvončka želja v cerkvi na otoku. Za presenečenje je letos ob koncu sledil še ognjemet.

Po legendi je na Blejskem gradu živila mlada neutočljiva vdova, ki so ji moža ubili razbojniki, njegovo truplo pa vrgli v jezero. Zbrala je vse svoje srebro in zlato ter dala vltiti zvonček za kapelo na otoku v spomin vsem žalostnim in nesrečnim. A ko so ga peljali na otok, se je razbesnel hud vihar in ga potopil z ladjico in čolnariji vred. Tako se še dandanes v jasnih nočeh oglaša iz globin. Obupana vdova pa je po tej nesreči

Za presenečenje so letos pripravili ognjemet. / Foto: Matic Zorman

prodala vse svoje imetje, izkupiček darovala za novo cerkev na otoku, sama pa stopila v samostan v Rimu. Po njeni smrti je sam papež posvetil nov zvon in ga poslal na Blejski otok. Če gre verjeti legendi, potem se vsakomur, ki pozvoni s tem zvonom in svojo željo sporoči usmiljeni "gospe z jezera", želja tudi izpolni.

Blejski potapljači pa so skupaj s svojimi kolegi iz vse

Slovenije, zbralo se jih je okrog petdeset, tudi letos voščili srečo v novem letu s potopom v mrzlo vodo Blejskega jezera. V soju bakel so zaplavali okrog okrašene no-vleetne jelke.

Pred prazniki poskrbeli za druge

Paketi hrane za najbolj ogrožene družine, donaciji za Kresničko in Karitas.

MARJANA AHAČIČ

Radovljica - Tik pred božičnimi prazniki so se tudi nekatera radovljška podjetja in organizacije odločili za pomoč tistim, ki jim življenje v teh dneh ni naklonjeno. Podjetje Regeneracija je tako s tri tisoč evri pomagalo Kresnički, kriznemu centru za mlade v Leskah. "Država kriznemu centru zagotavlja le osnove za delovanje, vse drugo je odvisno sredstev, ki jih zberemo sami," je poudarila direktorica Centra za socialno delo Radovljica Milaša Kos Ovsenik, ki je v imenu Kresničke prevzela donacijo. "Mnogi otroci in mladostniki pridejo k nam dobe-

sedno čez noč, nekateri celo brez oblačil in šolskih potrebščin. Denar potrebujemo tudi za to, da jim zagotovimo popoldanske aktivnosti, obisk prireditev, kakšen izlet, zato smo donatorjem zares zelo hvaležni za pomoč."

Podjetje Simp iz Radovljice se je odločilo, da najbolj ogroženim družinam v svojem diskontu razdeli petdeset paketov s hrano. Seznam prejemnikov je pripravil Center za socialno delo; v diskontu so zanje pripravili pakete s testeninami, oljem, sladkorjem, soljo, sirom, mesninami in škatlo piškotov. Občinski odbor SDS pa se je odločil, da tisoč evrov pred božičem podari župnij-

V diskontu podjetja Simp so razdelili petdeset paketov s hrano. / Foto: Gorazd Kavčič

ski Karitas. Ta bo sredstva namenila socialno najbolj ogroženim ljudem v občini

Radovljica, ki jih je, kot so poudarili v sporočilu za javnost, v času krize čedalje več.

• CD Juana Vasleta
Ljuba si, pomlad zelena

• Zložljiv dežnik GG

www.gorenjskiglas.si

Na Gorenjskem je bilo v reševanje vključenih okoli šeststo gasilcev in pripadnikov enot civilne zaštite. / Foto: Gorazd Kavčič

Stanovanjska hiša Potočarjevih na Lancovem je bila videti kot otoček sredi razlite Save. / Foto: Gorazd Kavčič

V minulih dneh je bilo poplavljeno od 350 do širisto stanovanjskih in industrijskih objektov. / Foto: Gorazd Kavčič

Zemeljski plaz na Merci nad Jesenicami je ogrozil dve stanovanjski hiši. / Foto: Tina Dokl

Predsednik vlade Borut Pahor je v soboto v Bohinju napovedal hitro pomoč države. / Foto: Tina Dokl

Božič v znamenju velikih poplav

◀ 1. stran

"Še pred novim letom se bo vlada seznanila s prvo informacijo o nastali škodi in pripravila podlago, da bo hitro pomagala tudi z denarjem," je napovedal Pahor in se zahvalil vsem, ki so pomagali pri reševanju in zaščiti ob zadnjih poplavah: "Dejstvo, da so se ljudje prostovoljno odrekli božičnemu večeru, nam daje upanje na solidarnost in zavest, da obstajajo ljudje, ki nam bodo pomagali, ko bomo v stiski, kar se ne sme jemati za nekaj samoumevnega."

Na Gorenjskem je bilo v reševanje vključenih okoli šeststo gasilcev in drugih pripadnikov reševalnih enot civilne zaštite. "Zaradi predhodnih opozoril meteorologov in hidrologov smo se na poplave dobro pripravili, zato je reševanje potekalo razmeroma tekoče, s tem je bila preprečena še večja škoda. Tudi prebivalci so se na povodenj dobro pripravili," je ocenil vodja kranjske izpostave uprave za zaščito in reševanje Jernej Hudohmet.

Jezero naraslo za tri metre

Zaradi zelo obilnih padavin so v noči na 25. december zelo narasli vsi vodotoki na Gorenjskem. Najbolj resno je bilo v Bohinju, zlasti v Spodnji Bohinjski dolini, kjer se je za slabe tri metre naraslo jezero razlilo prek obalne črte, predvsem v Stari Fužini. Bohinj je bil zaradi zelo prekomerno viške Save Bohinje od sveta praktično odrezan štiri deset ur, v tem času je bil dostop možen samo čez Pokljuko. Poplavljene in

zaprte so bile tudi ceste okoli Bohinjskega jezera, voda je dolgo preprečevala dostop do vasi Brod, Ukanc in tudi Kamnje, zaradi obilice vode je bil onemogočen železniški promet skozi bohinjski predor. "Poplavilo je tudi kamp Danica in bencinsko črpalko v Bohinjski Bistrici, zalilo je vsaj sto kleti. Situacija v Bohinju je bila ves petek zelo resna," je pojasnil poveljnik občinskega štaba Civilne zaštite Bohinj Boris Rožič.

Zupan Franc Kramar ocenjuje, da je v občini Bohinj nastalo precej manj škode kot pred dvema letoma. "Po zna se, da smo v zadnjih dveh letih v urejanje vodotokov vložili veliko državnih in občinskih sredstev, kar se nam je tokrat obrestovalo. Če smo imeli leta 2007 čez šest milijonov evrov škode, je bo tokrat po prvi oceni približno 1,5 milijona evrov. Natančna višina škode bo znana šele, ko bodo ocenjevalne komisije koncale z delom in bodo občani prijavili vso individualno škodo. Pri nadaljnji sanaciji zopet računamo na državno pomoč, saj je odneslo tudi ves ribji mladež v Savi Bohinjski ter je poplava povsem uničila ribogojnico v Bohinjski Bistrici." Občani lahko škodo na svojem premoženju prijavljajo na krizno številko 04/577 01 00. Bohinjski župan še sporoča, da so se razmere že normalizirale, in poziva vse, ki so namernavali v Bohinju praznovati noviletne praznike, naj ne spreminjačo načrtov. Trenutno sta zaprti le cesti na Uskovnico (zaradi udora) in v vasi Savica, kjer pa naj bi zagotovili prevoznost že v teh dneh.

Poplave tudi drugod po Gorenjskem

Sava je med drugim poplavljala tudi na Lancovem v občini Radovljica in v Govcovih v občini Naklo, kjer je ogrožala več stanovanjskih hiš. Med močno ogroženimi je bila tudi stanovanjska hiša Toma Potočarja na Lancovem. "Dobro, da smo pred mesecem dni zgradili betonsko škarpo, ki za zdaj zadržuje vodo, da ne priteče v hišo," je Pogačar povedal ob našem obisku v petek okoli poldneva, mnogi tam prisotni pa so ob tem povedali kar nekaj pikrih na račun neurejene poplavne varnosti na tem območju. Zaradi narastle Save so zaprli tudi most v Ribnem.

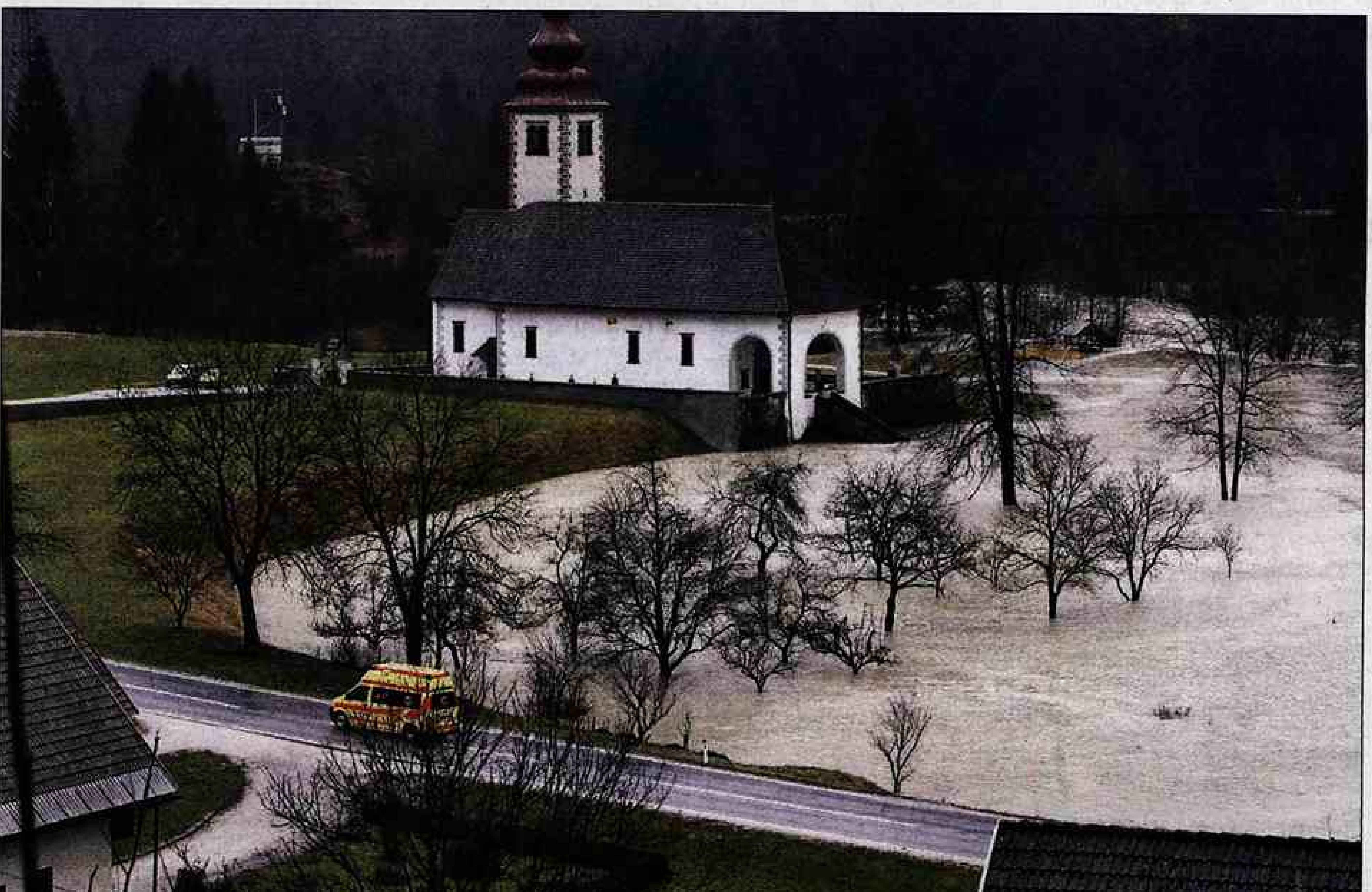
Ves petek in v noč na soboto je bil zaprt tudi most čez Savo pri Planiki v Kranju. Zaradi obilnih padavin je bilo v Kranju poplavljenih veliko objektov na območju industrijske cone Planika, v Savski loki, Zvezdi, Mega centru, Iskraemcu, na Gorenjesavski pa tudi v Struževem. V poplavljenem podjetju na območju Planike so gasilci med črpanjem vode nateliti tudi na tristo kubičnih metrov neznane snovi, ki je ob mešanju z vodo oddajala močan jekdek vonj, za katero pa je kasneje mobilna enota Inštituta Jožeta Stefana ugotovila, da v stiku z vodo ne tvori nevarnih snovi. Vseeno je podjetje omenjeno snov odstranilo na varno.

Več zemeljskih plazov

Po podatkih regijskega centra za obveščanje Kranj se je v petek in soboto na Gorenjskem sprožilo tudi več

zemeljskih plazov, zaradi razmočenosti zemlje pa še vedno obstaja nevarnost novega plazlenja. Tako se je v četrtek zvečer na hribu Merca znova sprožil plaz, ki so ga sanirali že pred leti, sedaj pa znova ogroža stanovanjski hiši družin Milisavac in Korbar na Razgledni poti na Jesenicah. Plaz se je povsem približal obema hišama, ki ju nekaj više ogroža še večji plaz s približno tisoč kubičnimi metri materiala. "Če bi občina pred leti sanirala plaz, kot je treba, se tokrat verjetno ne bi sprožil," se je jezik Jernej Korbar. Kot je včeraj pojasnil poveljnik štaba Civilne zaštite Jesenice Bane Petrovič, so v nedeljo že očistili graben nad hišama in uredili prepust vode, medtem ko bo občina ukrepe za dokončno sanacijo sprejela v teh dneh. V soboto se je sprožil tudi plaz v Plavskem Rovtu nad Jesenicami.

Zemeljski plaz se je sprožil tudi nad novogradnjo v Žirovnici in ogroža štiri stanovanjske hiše. Kot je včeraj pojasnil župan Leopold Pogačar, so plazovino takoj pregledali in prekrili s folijo, da so preprečili dodatno močnje. "Sedaj se je treba odločiti, kako sanirati pobočje. Ugotoviti moramo, ali je plaz sprožila novogradnja, in temu ustrezno ukrepati. Na Poharjem travniku bo najbrž treba urediti odvodnjavanje, saj tam poplavila ob vsaki povodnji," je napovedal Pogačar. Več plazov se je sprožilo še na širšem območju Jezerskega, vendar prebivalci niso ogroženi. V noči na petek se je plaz sprožil na Sv. Lenartu in v Spodnjih Lušah, zaradi plazu pa je zaprta cesta Petrovo Brdo-Podrošč.

Sava Bohinjska je v petek ustvarjala nova jezera. / Foto: Gorazd Kavčič

Snovanja

55

PRILOGA GORENJSKEGA GLASA

UREDNIK: MIHA.NAGLIČ@SIOL.NET

V Köbenhavnu se je 19. decembra 2009 sklenila konferenca Združenih narodov o podnebnih spremembah. Izrečeno je bilo veliko besed in malo številk. Predvsem pa ni zavezujočih sklepov in novih moralnih norm. Se bomo res ozavestili in zganili šele, ko bo prepozno?

Ekološka zapoved

Miha Naglič

Včlanku, ki sem ga napisal pred "prelomnim" letom 2000, sem skušal prikazati, kako je v mileniju 1000-2000 oblastni in domnevno plemeniti človek postopoma in v nenadnih obratih, v evoluciji in revolucijah vse bolj izgubljaj oblast nad drugimi ljudmi, to izgubo pa skušal nadomestiti z rastičim in neizprosnim izkoriščanjem okolja, v katerem je živel. Napisal sem, da je ravnal tako, kot mu je bilo naročeno na začetku, v Svetem pismu. "Ko je Bog ustvaril moškega in žensko, ju je blagoslovil in jima rekel: 'Bodita rodovitna in množita se, napolnila zemljo in si jo podvrzita; gospodujta ribam v morju in pticam na nebu ter vsem živalim, ki se gibljejo po zemljil!' (1 Mz 1,28) Grešni človek se ni zmeraj ravnal po Božji besedi, navedeno pa je ubogal do zadnje črke: namnožil se je in napolnil zemljo, si jo podvrzel in ji gospodoval. Posebej učinkovito je to gospodstvo postal v drugi polovici drugega tisočletja, ko se je izpolnjevanje starega judovskega naročila oprlo na novo evropsko znanost in tehnologijo. Proti koncu tisočletja pa se je narava takemu načinu ravnanja z njo uprla in svoje nasprotovanje izkazala v ekološki krizi. Zdaj smo vsi na tem, da se moramo za hip ustaviti ali vsaj zmanjšati tempo podrejanja in gospodovanja in se vprašati, kako naprej. Tiste, ki o tem odločajo in vse, ki tega ne vedo, kaže morda opozoriti, da je tudi iztočnica za spremenjeno ravnanje v Svetem pismu. Zapisano je namreč: 'Gospod Bog je vzel človeka in ga postavljal v edenski vrt, da bi ga obdeloval in varoval.' (1 Mz 2,15) Ampak to je bilo, še preden je človek grešil, ko je bil še v raju. Ko je bil iz njega izgnan, se je moral ravnati po prvotnem naročilu; če je hotel preživeti, si je moral

vse živo in neživo podrejati in mu gospodovati. Zdaj je čas, da ta odnos na novo premisli in potem tudi drugače zastavi, v duhu obdelovanja in varovanja. Obdelovati je več kot zgolj podrejati si, varovati nekaj drugega kot gospodovati. Hans Jonas, nemško-ameriški filozof judovskega rodu, je že pred desetletji opozoril, da bi moral naš odnos do okolja postati tudi predmet etične obravnavne, kar doslej ni bil. V desetih zapovedih je opredeljen človekov odnos do Boga ter do drugih ljudi in do samega sebe. Okoli leta 2000 je že skrajni čas, da se etično ovrednoti tudi odnos zahodnega človeka do žive in nežive narave. Potrebna je enajsta zapoved, glagola, s katerima bi lahko bila ubesedena, sta znana. Z njo bi krščanska tretjina človeštva odločilno okrepila tisti del svetovne populacije, ki v teh rečeh že

od nekdaj ravna bistveno drugače, od "primitivnih" kultur do budizma." (Sobota priloga Dela, 31. decembra 1999)

V zadnjih letih prejšnjega tisočletja sem torej ugotovil, da moramo opraviti premik od načina delovanja in razmišljanja, ki ga označuje glagola **podvreči si in gospodovati**, k načinu, ki ga nakazuje glagola **obdelovati in varovati**. Ker na takšno razmišljanje ni bilo posebnega odziva, sem ga "pozabil". Marca 2008 pa sem bil prijetno presenečen, ko je izza vatikanskih zidov prišlo sporočilo, "da smo v sodobnem svetu priča pojavorom, ki niso le individualne, so globalne razsežnosti in bi lahko veljali za sedem novih smrtnih grehov. Ti pa so: uničevanje in onesnaževanje okolja, prekomerno bogatenje, ki povzroča bedo in siromaštvo, pedofilija, splav, znanstveni po-

skusi na ljudeh, manipuliranje z genskimi zapisi in genetične spremembe ter uporaba in preprodaja drog." (Gorenjski glas, x. marca 2008) No, sem si mislil, tudi v "generalštabu" se nekaj premika. Če je največja Cerkev tega sveta za, potem bi se moralno slej ko prej kaj poznačiti tudi v naravi in ljudeh.

Označitev uničevanja in onesnaževanja okolja za smrtni greh seveda še ni sama po sebi enajsta zapoved. Mojzesovega okamnilega teksta, ki ga je napisal sam Jahve, ni mogoče revidirati, ne more ga spremenjati ali oni zemeljski pisar. Lahko pa ravnamo tako kot Kant in kategoričnemu dodamo še ekološki imperativ. Kant je "ukazal": "Deluj tako, da načelo (maksima) onesnaževanje okolja, prekomerna bogatenje, ki povzroča bedo in siromaštvo, pedofilija, splav, znanstveni po-

tako, da lahko načelo našega delovanja postane splošni zakon. Katero pa je to načelo? Če bi se izrazili v Mojzesovem žargonu, bi se morda glasilo: **Obdeluj in varuj ta svet, da ti bo dobro na njem!**

Te vrstice so nastale ob sklepu velike konference o podnebnih spremembah v Köbenhavnu, ki je izzvenela brez zavezujočih sklepov. Lahko smo razočarani nad učinkovitostjo dogovarjanja in ukrepanja na globalni ravni, vendar nas to ne odvezuje od vprašanja, kaj lahko za izboljšanje podnebnih razmer storiti vsak sam in njegova družina - kaj lahko v teh rečeh naredimo na mikroravni? Z izbiro načina ogrevanja, osebnega avtomobila, načina vožnje na delo in po vsakdanjih opravkih, ravnanju z lastnimi odpadki ... Ravnajmo se vsaj pri sebi po pravkar nakazani ekološki zapovedi.

Je usoda planeta res v naših rokah?

POGOVOR

Snovanja

V Mestni hiši v Kranju je od začetka decembra pa do sredine februarja na ogled največja zbirka plastičnih bankovcev na svetu. Lastnik zbirke, kranjski podžupan Stane Štraus, je z razlogom prepričan, da gre za denar prihodnosti.

Ne, denar ni samo denar

STANE ŠTRAUS, ZBIRATELJ PLASTIČNEGA DENARJA

IGOR KAVČIČ

Ko ob koncu leta delamo še zadnje obračune s preteklim letom in večina med nami ugotavlja, da na bančnem računu spet nismo zbrali omembe vrednega presežka, se ponavadi potolažimo, ah, saj denar ni vse, važno je, da smo zdravi in dobre volje. Pa vendar, december je tisti mesec v letu, ko gre skozi naše roke največ denarja, saj je čas zabav in nakupovanja daril. Tudi vi zbirate denar, a ne zato, da bi ga trošili ... Kaj vam pomeni denar?

"Denar je zagotovo nekaj, brez česar ljudje ne moremo. Danes nam omogoča tudi osebno svobodo v najširšem pomenu, zagotavlja nam zdravstveno varnost, primerno življenjsko okolje, potovanja, razvedrilo ... To je seveda le en del, drugi del pa je na nas, kako mi kot osebe funkcionalno v življenu, kakšen odnos imamo do sebe, do drugih, do življenga. Oba dela morata biti v nekem sozvočju. Torej, denar ni vse, brez njega pa tudi ne gre."

Pa vendar, denar, ki ga razstavljate v Mestni hiši, ima za vas najbrž povsem drugačen pomen. Kljub temu da gre večinoma za bankovce, ki so v različnih državah legalno plačilno sredstvo, ti ne nasitijo vašega telesa in duha, ampak "le" dopolnjujejo vašo edinstveno zbirko plastičnega denarja ...

"Plastični denar ima zame tudi poseben pomen kot numizmatična zbirka. Z njim lahko tudi spoznavamo svet, posamezne države in njihove simbole, ki jih vsaka nacija šteje kot nekaj, kar jo predstavlja v svetu. Seveda pa so zame bankovci tudi nekaj, kar je zelo blizu umetnosti. Rad imam lepe stvari okrog sebe in ena teh stvari so zagotovo tudi ti bankovci."

Mar na denarju ne šteje le "lepota števila ničel", ki sledijo prvi številki?

"No, bankovci so lepi tudi kot predmet. Zame so kot lepa slika. Za države pa so bankovci nekaj, s čimer te

To ni le zbirateljski konjiček, plastični denar je že več kot dvajset let tudi v središču poslovne pozornosti Kranjčana Staneta Štrausa, ki velja za enega največjih strokovnjakov za področje plastičnih bankovcev na svetu. Bankovcev, ki so med drugim vodoodporni. / Foto: Gorazd Kavčič

kažejo tudi svojo nacionalno identiteto, v izdelavo le-teh pa je vneseno tudi zelo veliko truda ..."

Sam sem si leta 2004, ko smo uvedli evro, shranil enega "cankarja", bankovec za 10.000 tolarjev, in kadar omenim, da ga imam doma, mi skoraj vsak reče, da bi mi ga v Banki Slovenije zagotovo še zamenjali za evre. Zdi se jim hecno, da sem ga shranil za spomin kot tudi vse druge tolariske bankovce?

"Nekateri smo nagnjeni k zbirateljstvu. Že kot otrok sem zbiral kovance in vsi so vedeli, kaj naj mi prineseo iz tujine. Vedeti je treba, da je veliko ljudem zbirateljstvo zgodil za konjiček in v zabavo, nekaj povsem drugega pa je, ko se začneš z zbiranjem resneje ukvarjati. Takrat moraš zelo dobro vedeti, s čim se ukvarjaš, poznati moraš zbirateljski trg, imeti moraš najbolj kvalitetne predmete, ki jih zbiraš, v moji zbirki tako štejejo le popolnoma novi bankovci. Zato, da lahko ustvarjaš neko napredno zbirko, ki ima poleg finančne tudi numizmatično vrednost, je vsekakor treba imeti precej znanja."

Ko sem se pripravljal na ta intervju, sem vam hotel pri-

nesti nekaj bankovcev iz Ukrajine, ki so mi ostali z letosnjega poletja, pa sem hitro ugotovil, da sploh ne gre za plastične bankovce, pa še obrabljeni so. Kako zbirate bankovce, vedno kupujete nove, jih naročite kar po pošti iz tiskarne?

"Prvi izvorni vir je centralna banka posamezne države, ki ta denar izdaja. Državo potem bodisi običen sam ali pa kdo od mojih kolegov, ki tam živi, novo izdane bankovce kupi zame. Pošlje mi jih po pošti ali pa se dobiva, ko recimo z druge celine pride v Evropo. Potem si izmenjava denar ..."

Kje v kakšnem pristanišču sredi kontejnerjev, vsak s svojim spremstvom ...

"Ha, ha ..., no, tako hudo pa spet ni. Srečamo se pri njih doma ali pa v hotelu, če se dobimo v tretji državi. Na svetu nas je nekaj deset posameznikov, ki se s tem področjem resno ukvarjam in z njimi sem vseskozi v stiku. Preko takih poznanstev pa lahko pridem tudi do kakšnih redkejših primerkov bankovcev, recimo poskusnih odtisov in izdaj ..."

Torej bi tudi jaz kot naveden državljan Igor Kavčič lahko pisal v centralno banko Papue Nove Gvineje in vprašal, ali bi mi lahko poslali

mešanica med plastiko in papirjem.

Zaradi številnih prednosti plastičnih bankovcev, njihove daljše življenjske dobe in boljše zaščite so tudi tiskarne in centralne banke, ki izdajajo papirnatе bankovce, začele razmišljati, kako bi te prednosti plastičnih vključile na papirnate bankovce. Tako so nastali hibridni bankovci, kjer sta preko sloja papirja prevlečena dva sloja plastike na vsaki strani ali pa je papirnatemu bankovcu dodano samo plastično okenc.

V zbirki je torej več kot sto bankovcev izdelanih na podlagi treh različnih tehnologij?

"Vseh treh vrst bankovcev je skupaj 122, izdali pa so jih v 40 državah. Ta del zbirke se mi je zdel najbolj zanimiv za širšo publiko, če pa govorimo o numizmatični zbirki, pa ima vsak od teh 122 primerkov za seboj še razne dodatne primerke, ki so zanimivi predvsem za numizmatike. Tu gre za podpise različnih guvernerjev, različne letnice izdaje, spremenijo se zaščite na bankovcih ... Tu so še razni poskusni odtisi, ki je bankovci še v nastajanju, pa vzorčni bankovci tako imenovani specimeni, zanimivi so bankovci z napako, ki pridejo v obtok, ko je recimo serijska številka obrnjena na glavo ali pa manjka kakšna barva. Včasih banke izdajo bankovce v posebnih priložnostnih ovitkih ali pa so na voljo tudi cele pole razrezanih bankovcev. Dragoceni so bankovci, na katerih so podpisani aktualni guvernerji ..."

Nova Zelandija je na primer izdala 5-dolarski bankovec, na katerem je upodobljen Edmund Hillary, prvi pristopnik na Mount Everest. Bankovec je bil izdan še za časa njegovega življenja in jaz imam v zbirki bankovcev, ki ga je pod svoj portret Hillary lastnorочно podpisal."

In ta je v zbirateljskem smislu vreden precej več, kot bi bil sicer ...

"Seveda. Take posebnosti zbirko delajo za še bolj zanimivo in več vredno. Redki so tudi unikatni primerki iz časov zgodnje tehnologije iz začetka osemdesetih let."

LEPOSLOVJE

Snovanja

Dr. Miran Hladnik, literarni zgodovinar in profesor na Filozofski fakulteti v Ljubljani, je letos izdal knjigo Slovenski zgodovinski roman. Iz nje je za Snovanja pripravil povzetek o zgodovinskih romanih, ki so jih napisali avtorji gorenjskega rodu.

Gorenjska preteklost v zgodovinskem romanu

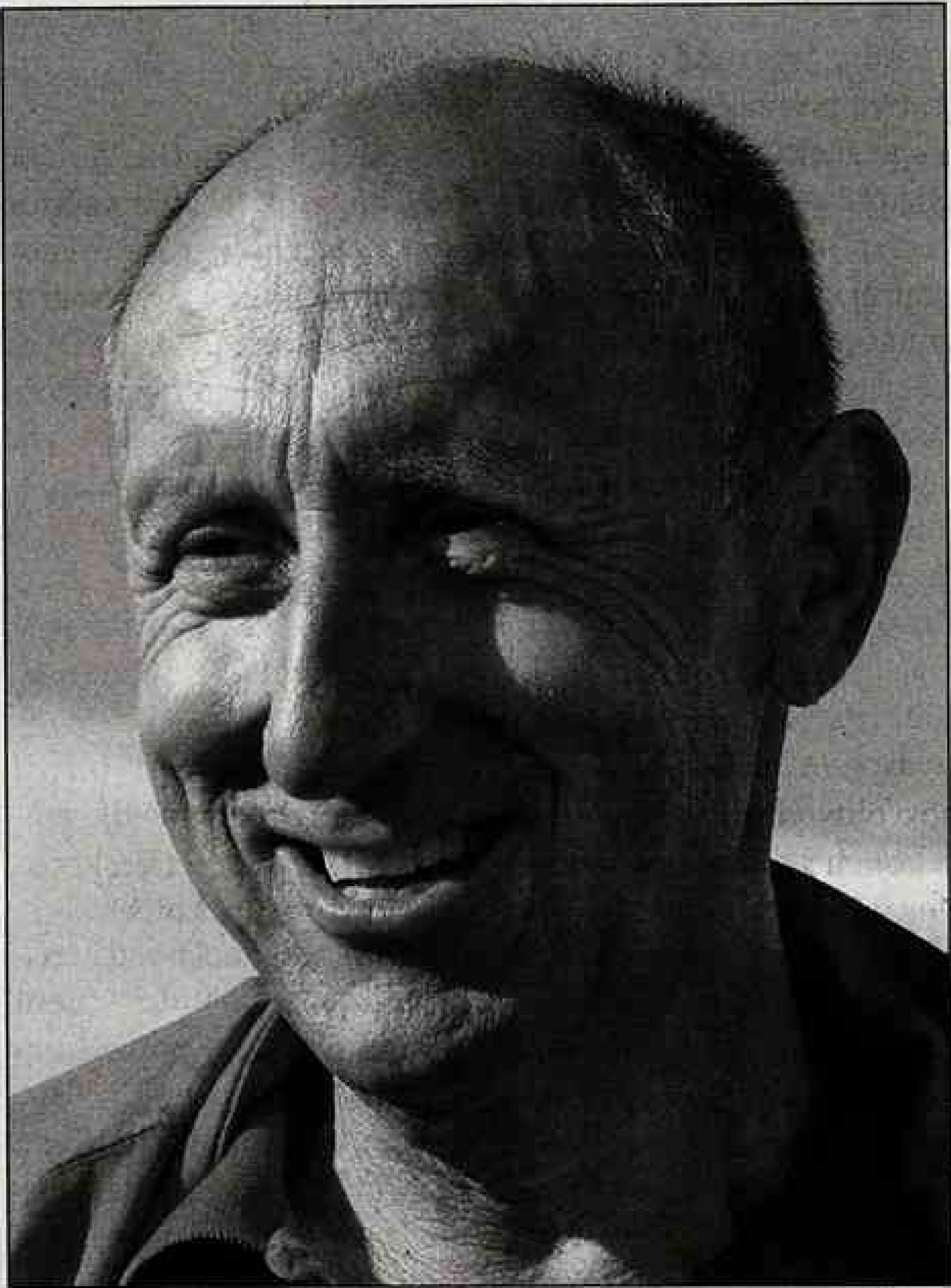
MIRAN HLADNIK

Ponos je prijetno čustvo. In ker je prišlo v navado, ponasi se tudi z dosežki, pri katerih nismo nobenih osebnih zaslug in za katere nismo potrošili nobenih moči, je tudi dovolj udobno in zaželeno. Če smo na športne dosežke "naših" utemeljeno ponosni, ker pač kot davkoplaćevalci do neke mere sodelujemo pri njihovem financiranju, pa je nekoliko težje argumentirati ponos na zgodovinske odločitve in dejanja svojih prednikov, saj nanje res nismo mogli imeti nobenega vpliva. Lahko smo jih samo veseli, ker na njih počiva naša trenutna kolektivna eksistensa (če smo z njo seveda zadovoljni), ali pa imamo do njih kritično distanco, ker smo prepirčani, da bi se nam danes godilo bolje, ako bi se predniki v prelomnih zgodovinskih situacijah obnašali drugače. Močna čustva zgodovinskega ponosa so neredko kriinka lastnega zgodovinskega skrivaštva in celo alibi za ne dejavnost: ponos nagovarja k čaščenju zgodovinskih dosežkov, ne pa k tveganemu, vendar za preživetje nujnemu preizkušanju novih zgodovinskih možnosti.

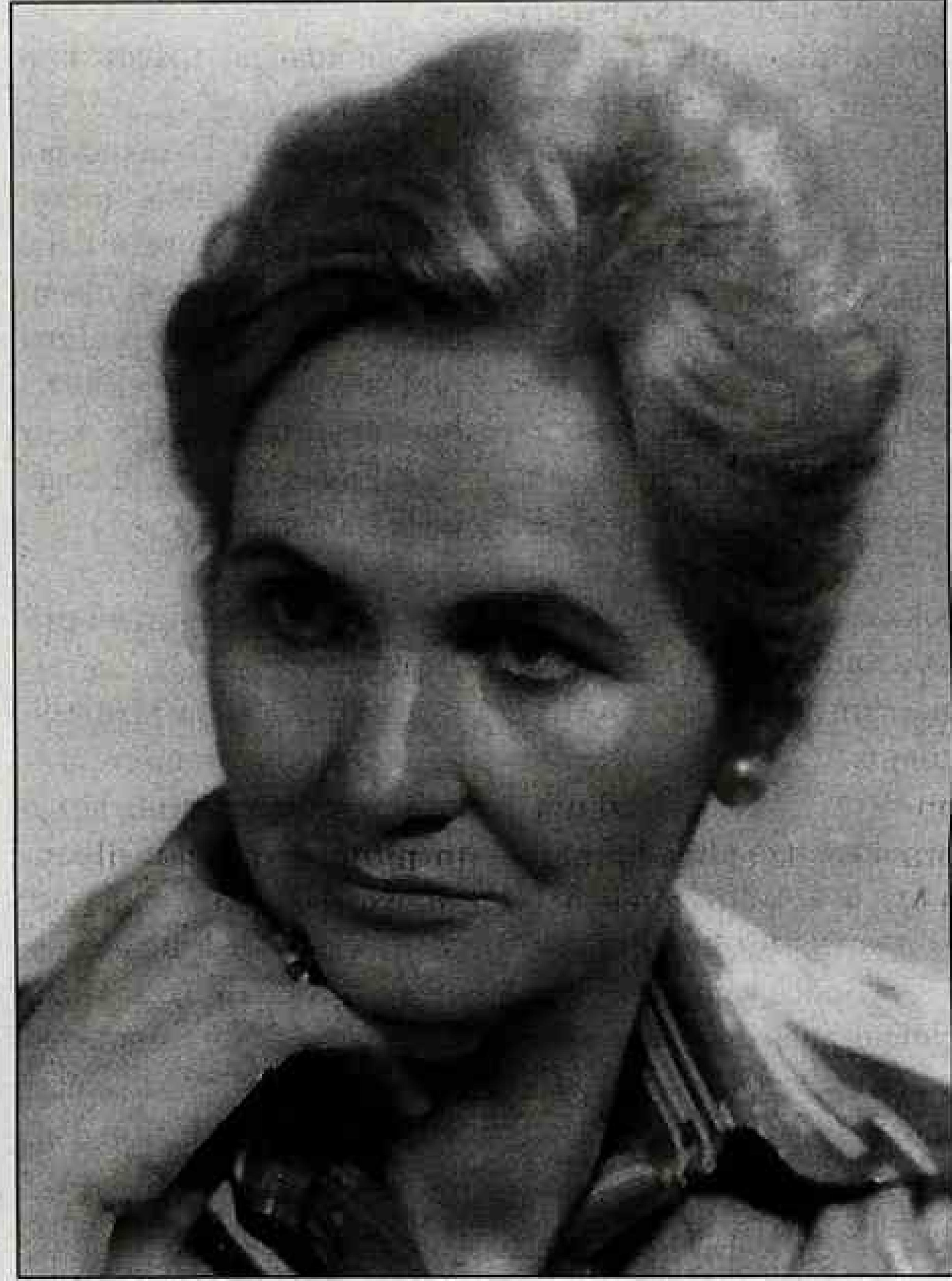
Če smo na športne dosežke "naših" utemeljeno ponosni, ker kot davkoplaćevalci sodelujemo pri njihovem financiranju, pa je nekoliko težje argumentirati ponos na zgodovinska dejanja naših prednikov, saj nanje res nismo mogli imeli nobenega vpliva.

Ponosni so Slovenci na različne zgodovinske osebe. Eni cenijo tiste, ki so se izpostavile kot zgodovinski subjekt, čeprav so to svojo odločitev plačale z glavo, in slavijo kmečke upore. Trubarja in partizane, drugi cenijo bolj tisto nacionalno lastnost, ki je ljudstvu pomagala obstati, to je spremnost izogibanja usodnim zgodovinskim vlogam in sposobnost izbire kar najboljšega tujega gospodarja. Slednji častijo Črtomirja, ker se je uklonil krščanstvu, in plemiče iz naših krajev, ki so najbrž znali slovensko in so se odlikovali kot hrabri, cesarju zvesti vojaki.

Ko je pred 175 leti Prešeren premišljal o slovenski zgodovini, v njej ni našel veliko tem za optimizem in

Ivan Sivec / Foto: Miran Hladnik

Mimi Malenšek / avtoričin osebni arhiv

ponos: "Od tod samo krvavi punt poznamo, / boj Vitovca in ropanje Turčije", kar bi se, prevedeno v današnji prozni izraz, glasilo: slovensko zgodovino sestavlajo krvavo zadušeni kmečki upori, propad celjskih grofov in trpljenje zaradi turških vpadov. So od Prešernovega časa dalje Slovenci proizvedli kaj več pozitivne zgodovine za vznik ponosa ali se je le spremenil njihov odnos do poznanih zgodovinskih dejstev?

Nase smo se navadili gledati kot na kulturno nacijo. Radi se pohvalimo, da smo ob pomanjkanju svojega plemstva in državnosti nastali iz literature, kar je v veliki meri res, saj se je nacionalna zavest v drugi polovici 19. stoletja rojevala skupaj s slovensko književnostjo in ob njeni podpori. Res pa je tudi, da so v istem času ali komaj kaj prej enako nastajale tudi druge evropske nacije, celo številnejši Italijani in Nemci, zato si žal ne moremo edini lastiti statusa literarne ali kulturne nacije. Paradni žanr nastajajočih nacij je bil zgodovinski roman in

ob dinamiki njegove produkcije lahko preverimo stopnjo njihove kulturne zavzetosti in razvitosti. Producitske številke so poznane za Slovence in za Nemce (podatke povzemam iz svoje knjige *Slovenski zgodovinski roman*, ki je letos izšla pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete v Ljubljani). Slovenskih daljših zgodovinskih pripovedi je od srede 19. stoletja do danes nastalo 360, nemških zgodovinskih pripovedi pa je bilo samo v knjižni obliki do 1945 kar 6700. Ko izenačimo kriterije, pridemo do razmerja nekako 1 : 70 v korist nemškega korpusa zgodovinskega romana, kar v grobem ustrezza razmerju med slovensko in nemško govorečimi danes. Podatek bi lahko pomiril skrbi glede slovenskega kulturnega ugleda, če se ne bi zavedali, da se manjše literature v primerjavi z večjimi običajno bolje odrežejo, saj morajo za vzpostavitev primerljive žanske strukture dati od sebe več kot velike jezikovne skupnosti, ki jih rešujejo višje naklade. Številke skratka ne podpirajo

teze o Slovencih kot izrazito literarni nacija oziroma pričajo o tem, kako zelo pomemben je bil zgodovinski roman tudi za Nemce.

Kako se je znotraj produkcije tega nacionalno konstitutivnega žanra postavila Gorenjska? Na Gorenjskem se je rodilo 19 od skupaj 127 poznanih avtorjev - presenetljivo malo z ozirom na to, da je pri kmečki povesti, ki je podobno pomemben pripovedni žanr, od 76 poznanih avtorskih biografij 24 ali okrogla tretjina gorenjskih! Producija zgodovinskega romana, ki se je najbolj razmahnila po 1945, je štajerske, primorske, dolenjske in ljubljanske pisatelje angažirala v občutno večji meri kot gorenjske. Še drugače povedano: gorenjski pisatelji so imeli kmečko povest dva-krat rajši od zgodovinskega romana. Kako to, da so se na Štajerskem rojeni pisatelji ravno narobe očitno raje odločali za zgodovinske kot za kmečke teme? So gledali na iste zgodovinske dogodke bolj vedro kot Gorenjci ali so govorili o drugih zgodovinskih dogodkih? Se je

zgodovina dogajala po njihovi meri in mimo političnih predstav gorenjskega dela Kranjske ali celo protinjim?

Na prvem mestu na seznamu najbolj pridnih slovenskih zgodovinskih romanov je s 17 romanami v skupnem obsegu skoraj dva milijona in pol besed Mimi Malenšek. Prav radi bi jo prišeli k pisateljem gorenjskega porekla, saj je otroštvo preživel v Podbrezjah, če se ne bi rodila v Dobrli vasi na Koroškem in tako za statistiko vsaj malo popravila zelo skromen delež koroških pisateljev. Malenšekova, ki je letos praznovala 90 let, je poznana po biografskih romanih, s katerimi je sistematicno obdelala plejado znamenitih Slovencev: skladatelja Jakoba Gallusa (*Poslušaj, zemlja*), verska opnenta Primoža Trubarja (*Plamenica*) in Tomaža Hrena (*Inkvizitor*), čebeljarja Antona Janša (*Zlati roj*), pesnike Prešerna (*Pesnikov nočurno*), Ketteja in Murna (*Pojoci labodi*). Zgodovina jo je začela zanimati že v dekliških letih. Prva dva romana, *Mlin nad Savo*, ki se dogaja

BRANJE

Snovanja

Iz zgodovinskega romana Luteranci, v katerem je za razliko od sodobnikov kritičen do obeh strani, smo za primer Kodrovega pisanja izbrali drastično sceno divjega pretepa katolikov in protestantov na pokopališču v Cerkljah.

Pretep na pokopališču

ANTON KODER

Milo so peli dva dni pozneje Cerkljanski zvonovi; kajti nesli so iz Strmolskega gradu ubitega Gorička k pogrebu. [...] Ker je bil ta dan ravno nedelja in ker se je dogodba o boji z luteranci na Strmolskem dvorišči raznesla urno po vseh na daleč okrog, je naravno, da je pogreb Gorička, o katerem so trdili vsi kmetje, da ima tudi luterš-dušo, napravil velik hrup, in več kot tisoč ljudij je privabil v Cerklje. Najbolj čudno in nerazumljivo pa se je dozdevalo ljudem, kako se more takva griva brezverska pokopavati s tako slovesnostjo, kakor da bi bil dober katoličan, in povrh še na njih blagoslovljeno in katoliško pokopališče. Dobro so namreč vedeli kmetje, da prepoveduje postava pokopavati luterance na svetem kraji. Čule so se torej že dan pred pogrebom grozitve in govorji posameznih kmetov, da ne trpe, da se jim skruni pokopališče, in isti Goriček ne bode počival ondi, ker je bil luterš od nog do glave, če ravno gospaska in pa Strmolski grajščak tega ne ve, ali pa verjeti noče.

Vnem se je bil tudi že prvi dan mali boj zaradi Gorička v Cerkljah. Ko je namreč crkovnik jel mrlju zvoniti, pritekli so sosedje in zavezali s silo zvono. Opoldne in zvečer pa je zvonilo zopet, a ne spodaj pred crkvijo, temveč v zvonik se je baje nekdo zaklenol in zvonil je v linah iz strahu pred kmeti mrlju. Vse to se je razneslo urno kakor blisk po fari in vzbujalo neizmerno radovednost, kako bodo pokopavali ubitega Gorička.

Take so bile okoliščine, ko so se isto popoldne bližali pogrebci Cerkljam. Že pri prvih hišah v vasi pričakovali so jih posamezne vrste možakov in ženstva. Čule so se že dva dni poprej kletve in grožnje proti luterancem, in današnji pogreb je bil kakor navlašč primeren za demonstracije proti krivoverstvu.

Povrh je bil Strmolski grajščak Koronini tako kratkovid, da je razglasil po svojih hlapci največje kazni onemu, ki zabranjuje zvonjenje Goričku, ali ki pouzroči najmanjši nered pri pogrebu.

Kmetje, ki že niso prej imeli mnogo zaupanja v gospoda po gradeh, saj je bila tudi ona skoro vsa luterš, posneli so iz tega, da je tudi Strmolski javno pristopil k novej veri in da jo hoče polagoma vsiliti tudi njim. V resnici pa je bilo ravno nasprotno. Grajščak je hotel le častiti s slovesnim pogrebotom Knaflevega izdajalca, saj ni vedel, da je storila poslednje le lakomnost po denarji in razčljenja osebna čast.

Komaj so dospeli pogrebci do prvih hiš v vasi, razlegal se je posmek na desno in levo ter posamezne zabavljanje na luterance. In ko se je spozabil celo nekdo izmed kmetov, da je skrivaje izza hrbita vrgel kamen na mrtvaško trugo in ranil po nesreči enega izmed nosačev, bil je po sili povzročen nemir in boj.

Ko je namreč grajščak videl, kako se javno smešijo njegova povelja in se kamnajo pri belem dnevu njegovi stražniki, ukazal je razjarjen svojim spremjevalcem, naj primejo onega, ki je vrgel kamen, in s silo razpode zbrano množico ob cesti, koder se vije pogreb.

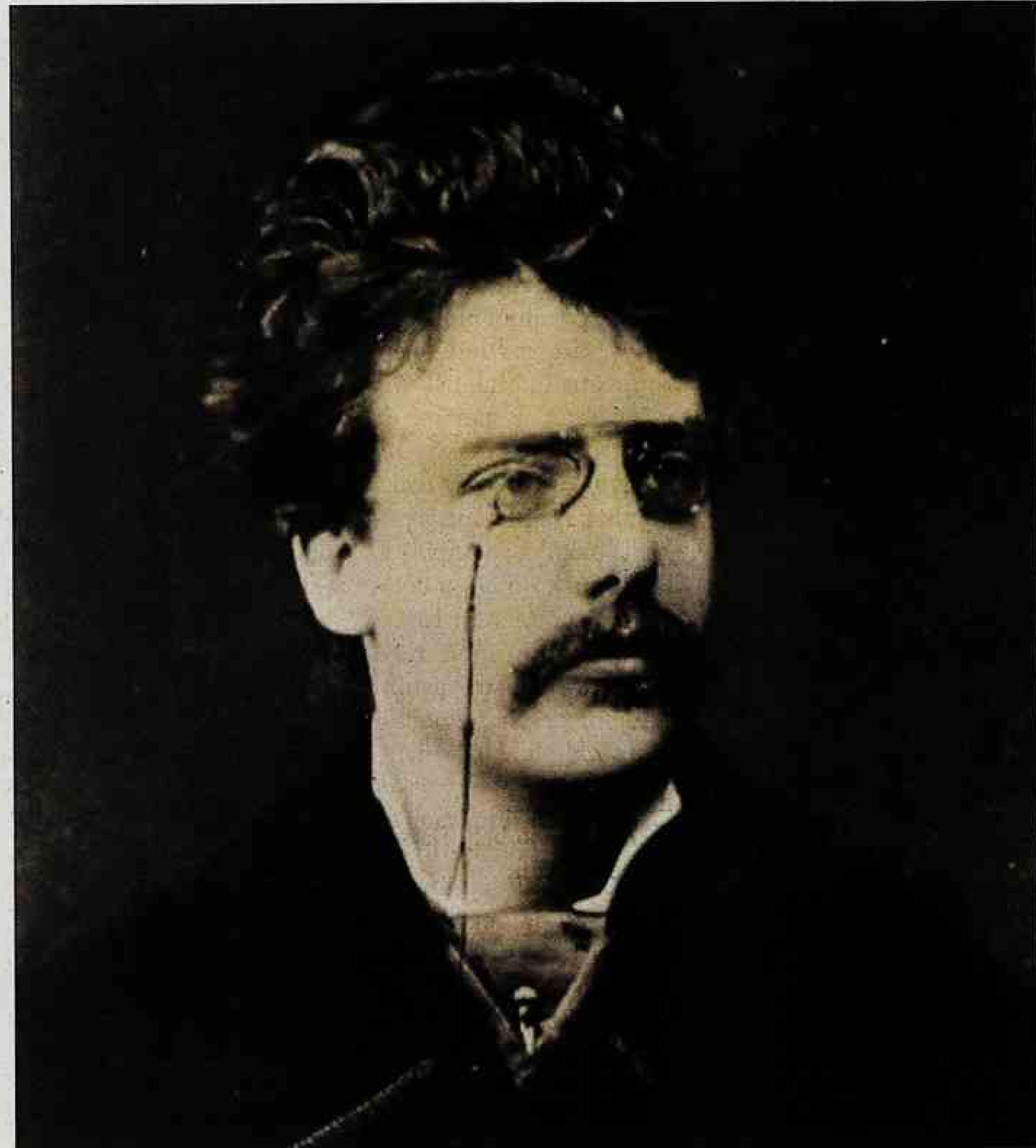
In ko so v resnici potem, akoravno videzno neradi, povzdignoli grajski hlapci sulice in helebarde nad gnečo ljudstva in ranili neko ženo, ki je branila zasačenega početnika, bil je hipoma razvnet upor, kakor da bi bil kdo olja vlij med skrivaj tleči ogenj. Krik in prepri se je šril enako povodnj po celej vasi proti crkvi, kjer je bilo največ zbranega in čakajočega ljudstva, in le s silo so delali grajski hlapci pogreb pot.

Kmalu potem je prihitel župnik Švab iz svojega stanovanja, in pomirjeval je razjarjene kmete in jih prosil, naj se vrnejo domu ter naj ne zavirajo pogreba nesrečnemu možu. Vsaka beseda pa je stoprav pomnoževala upor in dražila duhove.

"Tudi on je luteranec, priimate ga!" čuli so se nenadoma sovražni glasovi.

"Krivoverce sprejema in pogostuje," kriči zopet drugi glas. "Goriček sam in tista Kamniška Stobejka, hudička zapisana baba, zborovala sta ono noč pri njem."

Dalje si ni upal ugovarjati prestrašeni župnik, pogrebu je tekel nasproti in ondi je

Anton Koder

prosil grajščaka pomoči proti razdivjanemu ljudstvu. In zdaj se je pričel prav za pravše le boj katoliških gorenjskih kmetov proti krivoverstvu.

Kmalu potem je jela teči kri; kajti zaklenoli so kmetje crkev in zabranili pogrebcem vhod, zopet drugi pa so obstopili pokopališče oboroženi z vilami, sekiramimi in kosami. Celo najstarejše ženske in otroci so zgrabili po kamenji in orožji vsake vrste, najbolj so pa s krikom, zasmehovanjem in zmerjanjem pomagali svojemu pogumnemu moštву.

Kake pol ure trajal je hud boj, predno si priborijo grajski hlapci z orožjem vhod na pokopališče; v crkev pa jim nikakor ni bilo mogoče. Tria izmed grajskih so bili ranjeni med tem, in župnika samega je zadel skrivaj zalučen kamen na glavo, da so nezavestnega odnesli z bojišča.

Ko niso hlapci, po tem zločinstvu silno razjarjeni, dajali nikomur milosti, delači si s sulicami pot, in so smrtno ranili več mož, ženskih in celo otrok, razgnetlo se je stoprav nekoliko ljudstvo in zrlo od daleč, kako se oskrunja njih pokopališče.

Ta boječnost pa je bila le videzna. Komaj je bil namreč stopil zadnji pogrebec na pokopališče, zaprl je neki kmet za njim železna vrata, množica pa se je razvrstila za pokopališčnim ozidjem. A ondi je bila cela groblja nanošenega kamenja in kar kar navlašč za boj pripravljen. Kajti ko je oni možak, ki je bil vrata zaprl, pot m zaživil na prste, vsula se je cela toča kamenja izza ozidja na pogrebce.

Nepopisljiva zmešjava je nastala zdaj ondi. Krik, stok in jok se je mešal med strašno kletev in grozitev. Tek, dirjanje in letanje od zida v zid razlegalo se je kakor iz zverinjaka, kjer si išče zaprta zverina med divjanjem izhoda.

Ko je bila že ranjena skoro četrtina pogrebcev, med temi tudi nekaj kmetskoga ženstva in otrok, ki so se bili od same radovednosti pomeli med grajske hlapce, objel je strah tudi najbolj pogumne. Mrtvaško trugo so vrgli na tla in zagnali se v jezi in obupu proti zidu, kjer je bil najnižji, ter poskakali in zlezli čez-nj. Marsikak kamen je še priletel na pleča P. S. Cel Kodrov "historičen roman" lahko preberemo na slovenskem Wikiviru (<http://sl.wikisource.org/wiki/Luteranci>). Celovško revijo Kres, v kateri je bil leta 1883 objavljen, so nam brez vprašanja in zastonj spravili na splet Američani (<http://www.archive.org>). Izbral in komentiral Miran Hladnik.

DOMOZNANSTVO

Snovanja

Običajno je mnenje, da so t. i. lokalne publikacije zanimive le za ljudi, povezane s tisto lokacijo. Ena od prič, da ni zmeraj tako, je tudi zadnji zvezek Žirovskega občasnika (ŽO), ki je izšel v začetku decembra. V njem je veliko takega, kar presega žirovski mikrokozmos in zveni izrazito vseslovensko ali celo globalno ...

Velike besede iz malega kozmosa

MIHA NAGLIČ

Uvodnik v ta zvezek ŽO je napisala rojakinja Spomenka Hribar. Izjemno besedilo! Ni mu dala le naslova Izpoved, v njem se je dobesedno izpovedala, povedala vse bistveno o svojem trideset let trajajočem prizadevanju za spravo med nami Slovenci. Kaj ji je po vsem skupaj ostalo? Dvom. "Ali imam prav? Ne vem! Vem le, da me vse to sovraštvo, ki bliska z leve na desno in z desne na levo in vedno oplazi mene osebno, neskončno boli. Da sem vsa nesrečna in ne vem, res ne vem, kakšna je moja odgovornost za vse to. Včasih imam občutek, da sem z idejo sprave naredila neko pomembno stvar, drugič, da sem vse le še poslabšala. Vsé-kakor pa sem velikokrat v dvomu, malodušna. Žalostna. Boli me ta norost; lahko bi se imeli tako lepo: imamo prelepo deželo, svojo državo, relativno blaginjo, svojo kulturno - pa nas nič ne spravi k pameti, da bi resnično zaživeli svobodno, sproščeno in prijazno drug do drugega! Nič nam ne zbudi sočutja in sočutenja do drugega. Kaj bo z nami, če nas ne bo srečala dobrota? Dejstvo pa je, da nima nihče pravice sam soditi o svojih dejanjih! Se trktati na prsi o svojih zaslughah, kakor so to počeli komunisti po vojni in po osamosvojitvi mnogi 'osamosvojitelji'! Ta pravica je pridržana za naše zanamce, za tiste, ki bodo nosili dobre in/ali slabe posledice tvojih dejanj! Naj nam - mi - bo njihova sodba mila!"

Spomenka Hribar: "Boli me ta norost; lahko bi se imeli tako lepo: imamo prelepo deželo, svojo državo, relativno blaginjo, svojo kulturno - pa nas nič ne spravi k pameti, da bi resnično zaživeli svobodno, sproščeno in prijazno drug do drugega!"

določenem času glavni krivec za poglabljanje sovraštva med nami; v prejšnjem sistemu je bila to levica, po njej pa desnica. Zato mi nekateri očitajo, da sem 'obrnila ploščo', ker zdaj kritiziram predvsem desnico, in da sem še vedno 'rdečka', 'komunistka', itd. Problem je prej v tem, da svojega bistvenega stališča ne menjam že od začetka svojega vstopa v javni prostor. Tako ob kritiki levice nikoli nisem spregledala skrivne desnice, in obratno. V eseju Krivda in greh (1983), ki je najbolj problematiziral ravnanje levice (revolucije), sem zapisala: 'Takšna identifikacija z ideologijo - katerokoli, katoliška je pri nas končala v belogardizmu in kravem narodnem izdajstvu - ko posameznik povsem presliši nemir svoje vesti, je sama v sebi omogočanje zločina.' V prispevku Avantgardno sovraštvo in sprava za 57. številko Nove revije (1987) pa sem izrecno poudarila: 'Sovraštvo do komunistov bi bilo prav tako pogubno za občestvo kakor katero koli sovraštvo.' Samo iz teh dveh citatov je razvidno, da sem že v prejšnjem sistemu - ob tem, ko sem analizirala problematiko levice - vedno opozorila tudi na problematičnost desnice. In obratno; po volitvah vztrajno pozivam Cerkev, da obsodi kolaboracijo z okupatorji in svojo skrivno za državljanški spopad med vojno, in Zvezo združenj borcev, da obsodi revolucionarno nasilje že med samo vojno in po njej. Problem pa je v tem, da vsakdo vzame iz mojih tekstov tisto, kar mu odgovarja, in kritizira tisto, kar mu ne koristi. In to brez konca in kraja."

Tončka Stanonik (urednica leksikona Osebnosti, sicer pa že 25 let lektorica ŽO) je naredila intervju z Janezom Žakljem, ki živi v Minnesoti, v njenem glavnem mestu St. Paul. Ta gospod ima posebno zgodbo. Očetu in materi se je rodil na begu iz domovine v tujino, v mestu Trofaiach na avstrijskem Štajerskem. Postal je Američan, po srcu pa ostal Slovenec in Žirovec. Proti koncu leta 2009 je v

Z znanjem v prihodnost, prizor z velike selitve knjig v Žireh, 28. marca 2009 / Foto: Polona Mlakar Baldasini

poletju je tretjič obiskal očetovo domovino, to pot skupaj s hčerkom, ki ji je ime enako kot njegovi materi - Cilka. V Sloveniji je bil v letih 1963, 1968 in 1986. Na vprašanje, kako se mu zdi pri nas po 23 letih, je odgovoril, kakor sledi. "V tem času se mi zdi, da se je slovenska naravna in kulturna lepota ohranila, drugače se je pa veliko spremenilo. Materialno ste precej na boljšem. Imate več avtomobilov, več hiš, lepše hiše, boljše ceste. Povsod se gradi in obnavlja. Na splošno se mi zdi, da imate sedaj višji življenjski standard kakor Amerikanci. Bolj se trudite za ohranjanje in obnavljanje zgodovinskih objektov. Obnovljena žirovski muzej in knjižnica sta mi bila posebno všeč. Največja sprememba se mi pa zdi v splošnem razpoloženju ljudi. Ob prejšnjih obiskih sem slišal precej cinizma in zaznal močan občutek, da se ne spleča potruditi, posebno v službi ne. Sedaj sem pa videl mlado, samostojno deželo, ki je živahna, delavna in popolnoma upravičeno ponosna."

Lepo, mar ne? Čeprav čutimo, da nam je hotel tudi malo polaskati in da vse ni tako svetlo. Lepo je tudi, da imamo po svetu take ljudi.

Svetal človek je bil tudi Žirovec, ki se je rodil pred sto in umrl pred 35 leti: Maksim Sedej. O njem sem se pogovarjal z dr. Lojzetom Gostišo (v Snovanjih GG, 2. 6. 2009). Sedejevo veličino potrujejo tudi besede, ki jih je ob odprtju spominske razstave ob stoletnici umetnikovega rojstva v ljubljanski galeriji Iris izrekel Gostišev umetnostnogodovinski kolega dr.

Milček Komelj. Ta ugotavlja, da je Sedej svet dojemal podobno kot veliki renesančni in beneški umetnik Giorgione, kot harmonijo. "Harmonijo je umetnik mnogo bolj kot trpljenje dojemal tudi v prizorih s kmečkim delom na polju, ne le v arkadijskih scenah značilnih giorgionevskih piknikov; prizore iz vsakdanjega življenja pa je dojemal tudi v luči življenjske sakralnosti, medtem ko je sakralne motive presajal v življenjsko vsakdanost, prezeto s poezijo ... Taka prežetost sa-

kralnega doživljanja in ljubezni do vsakdanjega življenga je pri Sedeju docela organska in definira njegov ustvarjalni svet kot izjemno slikarsko in človeško dragocen že ves čas od začetkov umetnikovega razstavljanja, saj so Sedeja že pred vojno razpoznali za enega najpomembnejših sodobnih slovenskih ustvarjalcev, nekateri celo za najvidnejšo osebnost (leta 1940 je bil kot edini Slovenec uvrščen tudi na beneški Bienale) ..."

Sredi februarja je del žirovske javnosti razburil Viktor Žakelj z govorom, ki ga je imel v Muzeju Žiri ob podeletvi občinskega priznanja dr. Lojzeta Gostiši. V govoru je razkril, kdo po njegovem sodi v žirovsko elito. No, resnici na ljubo, besedo elita sem uporabil jaz, ko sem o tem pisal v Gorenjskem glasu (Razgledi, 20. 2. 2009). Žakelj je vso reč intoniral manj "elitistično", z naslovom Tudi to so Žiri in Žirovci. A slišati je, da prav njegov članek zdaj spet buri nekatere žirovske duhove. To pa je res bolj lokalna zgodba ...

GALERIJA

Snovanja

Z razstavo slik v okroglem stolpu Škofjeloškega gradu akademska slikarka Maja Šubic po skoraj desetih letih zaključuje umetniški cikel povezan s Charlesom Darwinom in njegovim potovanjem na ladji Beagle. Po dvanajstih razstavah od Škofje Loke do Darwinovega rojstnega mesta Shrewsbury, se bo slikarka v prihodnje posvetila novim likovnim izvivom.

Desetletje z Darwinom

MAJA ŠUBIC, AKADEMSKA SLIKARKA

IGOR KAVČIČ

S koncertom in razstavo slik, ki bo še do srede februarja na ogled v okroglem stolpu Škofjeloškega gradu, akademska slikarka Maja Šubic zaključuje svoj desetletni ustvarjalni cikel, ki ga je na neki način posvetila znamenitemu biologu in znanstveniku Charlesu Darwinu ter njegovemu petletnemu potovanju z ladjo Beagle na obale in otoke Južne Amerike in Pacifika, vse tja do Ognjene zemlje. Darwin, ki je še danes, po več kot 150 letih, od kar je objavil evolucijsko teorijo, neizčrpen vir proučevanj znanstvenikov, je že v najstniških letih očaral tudi Majo, tudi sicer navdušeno raziskovalko narave, predvsem živalskega sveta. Če sem nekoliko duhovit, se tudi pri Šubicih "slikarska vrsta" po očetu Ivetu Šobicu, enem najbolj priznanih predstavnikov slovenskega povojnega slikarstva, že dvajset let nadaljuje z Majo. Slikarstvo je študirala na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani, kjer je leta 1990 diplomirala pri prof. Emeriku Bernardu. Odtej deluje kot umetnica v svobodnem poklicu. Veliko se posveča knjižni ilustraciji, redno objavlja v vseh pomembnejših slovenskih otroških in mladinskih revijah, doslej je ilustrirala več kot dvajset samostojnih knjižnih izdaj. Drugo pomembno polje njenega ustvarjanja je freskoslikarstvo. S freskami plemeniti fasade arhitekturnih objektov ter posvetnih kot tudi sakralnih prostorov.

Naj se vrнем k Majinemu zanimanju za Darwina. Ko je pred približno tridesetimi leti učiteljica biologije v 8. razredu osnovne šole, potem ko je obdelala poglavje o Charlesu Darwinu in njegovem razvojnem nauku, predlagala učencem, naj si v knjižnici izposodijo knjigo *Potovanje na ladji Beagle*, če jih zanima kaj več o tem, je Maja Šubic naredila prav to. "Šla sem po ta dnevnik, ki pa

je bil za takrat 15-letno punco očitno prezahteven in precej dolgočasen," se spominja Maja, zato se je s težavo prebila skozenj. A neka nevidna sila jo je vseskozi vlekla nazaj k tej knjigi, in ko je bila na akademiji, je znova posegla po njej.

Jesen 2001, ko je bila povabljena k razstavljanju na Škofjeloškem gradu, je prvič predstavila svoj likovni ciklus *Potovanje na ladji Beagle I.* imenovan po Darwinovem dnevniku, v katerem je našla tako tematski koncept kot motive za likovna dela. "Izdelala sem veliko kovinsko kroglo, globus, na katerega sem zarisala pot ladje Beagle, in ko sem nekega dne hodila po londonskih ulicah z antikvariati, sem v enem naletela na poštne znamke z Darwinovim likom. Pomisla sem, znamke so prepoznavna stvar, zato bom živali, ki jih je znanstvenik proučeval, upodobil na znamkah. Izdelala sem jih kot freske na lehnjaku, saj je bila Darwinova najljubša znanstvena veja geologija, freska pa - kot tehnika že sama po sebi nosi neko spoštovanje in razmislek." Tako je nastalo devet kamnitih znamk in globus. Pošta je bila pomembna tudi za Darwina, saj je svoje izsledke redno po drugih ladjah pošiljal v domovino, kjer je, še preden se je po petih letih vrnil, postal slaven. "Torej teža kamnitih znamk simbolizira tudi težo njegovih spoznanj." Hkrati je izdala tudi znamke tako imenovane cinderelle (pepelke), to so znamke, ki so sicer od pošte nepriznane, imajo pa seveda velik pomen za izdajatelja.

Sledila je razstava na OŠ Škofja Loka - Mesto, kjer je prav tako na freskah izpostavila predvsem motive fosilov, hkrati pa je spet izdala serijo znamk, takrat že samolepilih. V letu 2004 je pripravila dve razstavi *Potovanje na ladji Beagle*, na Inštitutu Jožef Stefan in v Biološkem središču. "Bolj kot galerije so me kot razstavišča zanimala znanstvene in izobraževalne institucije," razmišlja Šubi-

čeva. "Razstavo na Inštitutu si je ogledal dr. Robert Monroe, po poklicu sicer biolog, že nekaj let pa direktor British Councila v Ljubljani, in ne vem, ali je to naključje ali ne, rojen v mestu Shrewsbury, kjer se je rodil tudi Darwin. Te znamke morajo v Veliko Britanijo, mi je dejal."

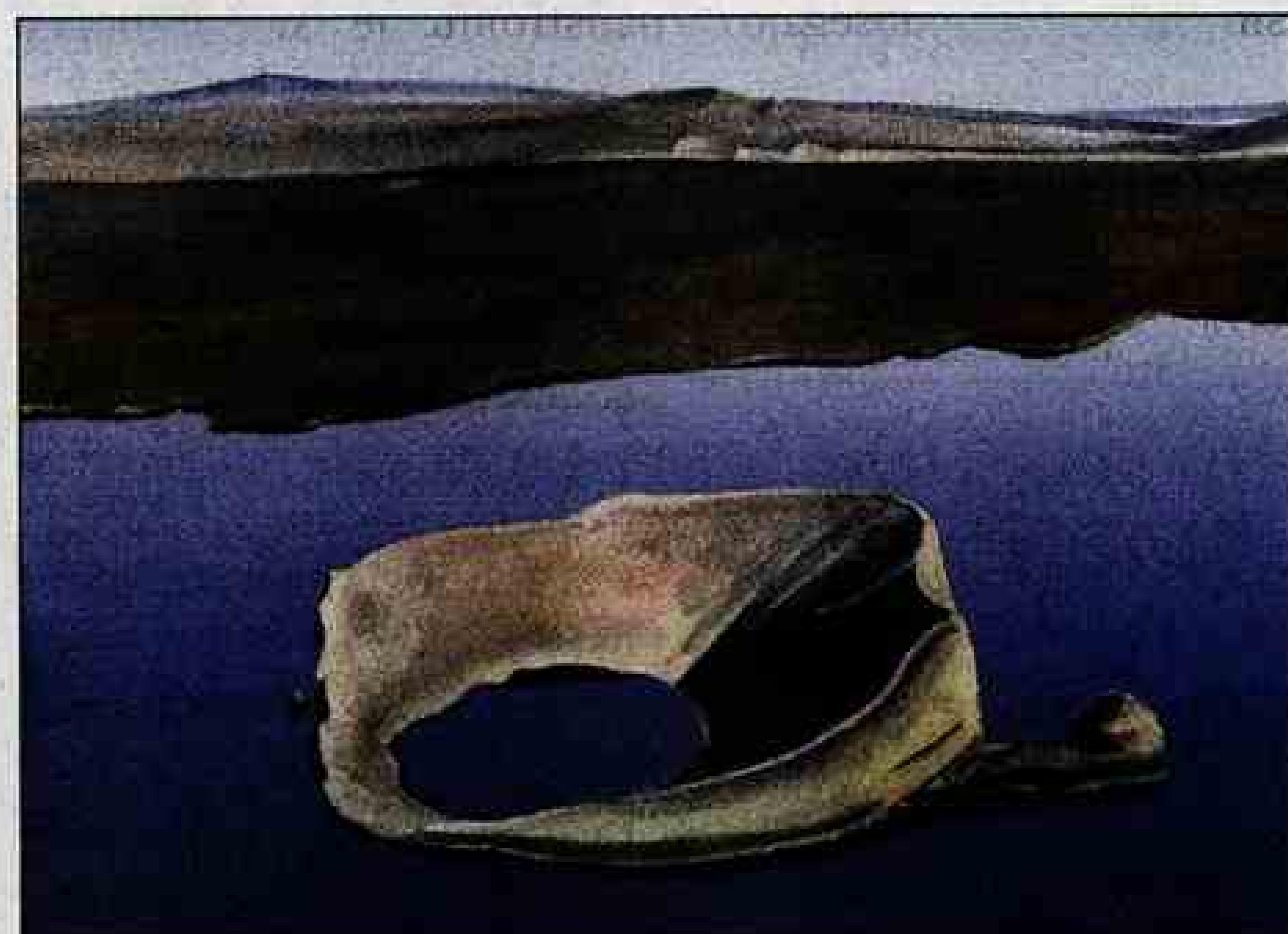
Tako se je februarja 2006 s starimi pa tudi z novimi freskami v obliki znamk predstavila na razstavi, ki je bila hkrati otvoritveni dogodek tam tradicionalnega Darwinovega festivala. Spet je izdala znamke, tokrat združeno slovensko-angleško izdajo. Skupna točka je bila magnolija, ki raste pred Darwinovo rojstno hišo, posadil pa jo je njegov oče iz semena, ki ga je prinesel sin s potovanja. Taka magnolija je tudi pred hišo v Poljanah, kjer je Maja preživel svojo mladost. Posadil jo je njen oče Ivo. Freska z motivom cveta in lista magnolije naj bi v prihodnje stala v prenovljenem Darwinovem muzeju v Shrewsburyju.

Na tej razstavi je v Maji Šubic prepozna pravo likovno umetnico tudi direktor biološkega oddelka šole, v katero je hodil tudi Darwin. Povabil jo je, naj naslika fresko večjega formata na eno izmed sten v njihovi šoli. Vmes je Šubičeva dodala nekaj slik v prirodoslovno zbirko Loškega muzeja. Letos, ko so potekala praznovanja ob 200-letnici Darwinovega rojstva, pa je pripravila še dve razstavi v Slovenski knjižnici in v Prirodoslovnom muzeju v Ljubljani.

Avgusta letos se je s pomočnikoma, asistentko Tanjo Sokolov Boh in zidarjem Milantom Špičkom, spet podala v Shrewsbury, kjer je na tamkajšnji Darwinovi šoli izdelala veliko fresko. "Na freski je upodobljena ovalna karta sveta, na sredini razdeljena z glavnim poldnevnikom, ki ga na vrhu označuje mladi Darwin z daljnogledom, spodaj pa se konča s svetilnikom, ki stoji v prelivu Beagle, ki ga je odkrila in poimenovala prav odprava, na kateri je bil Darwin. Desno spodaj je ladja

Vrh skoraj desetletnega ukvarjanja z zgodovino Darwinovega življenja in dela je bila izdelava freske v šoli v Shrewsburyju, ki jo je obiskoval tudi znanstvenik. / Foto: Tanja Sokolov Boh

Z aktualne razstave v okroglem stolpu / Foto: Tomaž Lunder

Beagle, s katere se kot z Noe tove barke usipajo po svetu živali. Na ladji je njen kapitan Fitzroy. Na fresko sem dodala tudi seznam učencev z Darwinom imenom. Iz tega seznama se usipajo hroščki, desno zgoraj pa je še eno njegovo pismo, v katerem ugotavlja, da bo, len kot je, težko zmogel šolo in vse, česar se je lotil. Seznam in pismo sta poleg številnih drugih dragocenosti last šole."

Maja Šubic je zaključila obdobje uspešnih skoraj desetih let, v katerih so se ob načrtovanih razstavah pogosto stvari odvijale kar same po sebi. "Pri meni stvari same potrkojo na vrata, ko je čas, in takrat se potem maksimalno potrudim. Nikoli nisem imela velikih načrtov, le skušala opraviti kar najbolje." Sicer pa, sorodstvo iz Shrewsburyja je veliko, v nadaljevanju pa se bo lotila Erasmusa, Darwinovega dedka.

*Po Darwinu:
tudi pri Šubicih
se "slikarska
vrsta" po očetu
Ivetu Šobicu,
enem najbolj
priznanih
predstavnikov
slovenskega
povojnega
slikarstva, že
dvajset let
nadaljuje z
Majo.*

Gorenjski Glas Uradni vestnik Gorenjske

LETNO: XLII 29. decembra 2009 Številka 12

GORENJSKI GLAS
torek, 29. decembra 2009

LETNO: XLII

OBČINA ŠENČUR

OBČINA ŠENČUR

ODLOK O REBALANSU OBČINE ŠENČUR ZA LETO 2009
SKLEP O SPREJEMU OBČINSKEGA PROGRAMA VARNOSTI
SKLEP O VREDNOSTI TOČKE ZA IZRAČUN NADOMEŠTILA ZA
UPORABO STAVBNEGA ZEMLJIŠČA ZA NA OBMOČJU OBČINE
ŠENČUR
ODREDBA O POVPREČNI GRADBENI CENI KORISTNE
STANOVANJSKE POVRŠINE V OBČINI ŠENČUR ZA LETO 2010
ODLOK O SPREMENJAH V DOPOLNITVAH ODLOKA O PROGRAMU
OPREMLJANJA ZEMLJIŠČA ZA GRADNJO NA OBMOČJU OBČINSKEGA
LOKACIJSKEGA NAČRTA ŠENČUR-IUG OPC P2B

72	720 Prihodi od prodaje osnovnih sredstev neopred. sledstev	329.620
722	Prihodi od prodaje zemljišč in neopred. sledstev	2.000
74	740 Transfери prihodki iz drugih javnofin. institucij Institucij Prejeta sredstva iz državnega proračuna iz sredstev proračuna evropske unije	327.620 591.829 252.123
741		339.706
II. 40	400 SKUPAJ ODHODKI (40+41+42+43) TEKOČI ODHODKI Plače in drugi izdatki zaposlenim Prispvetki delodajalcov za socialno varnost Izdatki za blago in storitev Plaćilo domaćim obresti Rezerve	6.358.970 1.157.342 224.171 36.320 866.211 19.276 11.364 1.834.374
410	410 Subvencije 411 Transferi posameznikom in gospodinjstvom 412 Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	56.099 1.205.319 257.429 315.527
413	413 Drugi tekoči domaći transferi	2.631.556
42	420 Nakup in gradnja osnovnih sredstev INVESTICIJSKI ODHODKI INVESTICIJSKI TRANSFERI Investicijski transferi pravni in fizični osebam, ki niso proračunski uporabniki	735.698 0 678.558
43	430 Investicijski transferi proračunskim uporabnikom	57.140
III.	PRORAČUNSKI PRESEŽEK (I.-II.) (PRORAČUNSKI PRIMANJKLJAJ)	21.383
IV.	S tem odlokom se določa višina rebalansa in postopki izvrševanja proračuna Občine Šenčur za leto 2009. V Odloku o proračunu Občine Šenčur, za leto 2009, se spremeni 4. člen in se glasi: Proračun Občine Šenčur za leto 2009 je določen v naslednjem obsegu:	75 750 751
V.	A. BILANCA PRIHODKOV IN ODHODKOV	44 440
VI.	B. RAČUN FINANČNIH TERJATEV IN NALOŽB	440 440 440 440 440 440
I.	C. RAČUN FINANCIRANJA	70 71 71 71 71 71

MIZARSTVO
Danijel Markelj s.p., Rateč 82, 4283 Rateče-Planica
041 638 917 059 137 380
www.mizarstvo-markelj.si

GG | naročnine | 04/201 42 41, e-pošta: narocnine@g-glas.si, www.gorenjkgglas.si

Holiday on Ice
MAGIČEN GALA SPEKTAKEL NA LEDU
Mystery
VODILNA IN NAJBOLJ OBISKANA PRODUKCIJA NA SVETU
PREDSTAVLJA
LJUBLJANA
HALA TIVOLI
PETEK IN SUTRA
29. in 30. JANUAR
2010. OTV. 20:30
Pohitite!
Zagotovite si svoj sedež v predprodaji!
Predprodaja vstopnic:
BIG BANG | PETROL | KOMPAS
WWW.EVENTNI.SI
WWW.VSTOPNICE.COM WWW.KONCERTI.NET
WWW.MOJAVSTOPNICA.COM INFO: 01 420 5000

Deseto srečanje prikoličarjev

MAJA BERTONCELJ

Smlednik - Na dan samostnosti je v Medvodah potekalo deseto jubilejno srečanje prikoličarjev. Zbrali so se ob 9. uri zjutraj pred blagovnim centrom, se skupaj zapeljali okoli Šmarne gore, imeli blagoslov pred cerkvijo v Smledniku, ki ga je opravil tamkajšnji župnik Tomaž Nagode, zaključek srečanja pa je bil v Moto racing klubu v Medvodah. "Danes se nas je zbral 32 lastnikov prikoličarjev in drugih starodobnih motorjev ter dva lastnika starodobnih avtomobilov. Prevozili smo 34 km dolgo pot na relaciji Medvode-Tacen-Polje-Repne-Smlednik-Medvode. Vreme je bilo letos idealno, tako da nas ni prav nič zeblo. Se pa je seveda treba ogreti tako znotraj s kakšnim toplim čajem kot tudi zunaj s topimi oblačili," je

Blagoslov prikoličarjev in drugih motorjev v Smledniku

idealno, tako da nas ni prav nič zeblo. Se pa je seveda treba ogreti tako znotraj s kakšnim toplim čajem kot tudi zunaj s topimi oblačili," je

povedal Ivan Romšek iz kluba C. M. O. C., ki je bil skupaj z Moto road racing klubom Medvode organizator srečanja.

Pol tone bonbonov zvezi Sonček

DANICA ZAVRL ŽLEBIR

Kranj - Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije in skupina Žito sta v okviru vseslovenske dobrodelenke akcije namenili 580 kilogramov bonbonov Šumi članom zveze Sonček. Donacija je del Žitove vseslovenske dobrodelenke akcije, v okviru katere so petim izbranim slovenskim organizacijam podelili tri tone Šumivih

bonbonov. Zvezi Sonček so podarili 580 kilogramov bonbonov, varnim hišam in materinskim domovom 1449 kg, Karitas 265 kg, Zvezi priateljev mladine Slovenije 443 kg in Rdečemu Križu Slovenije 263 kg. V Kranju, kjer so pred prazniki ob podelitevi donacije tamkajšnjemu centru Sonček pripravili zabaven dogodek med varovanci, je predsednik zveze Iztok Suhadol-

nik povedal: "Podjetju Šumi se najlepše zahvaljujemo za toliko bonbonov. Donacija nam bo zelo prav prišla v teh decembrskih dneh, ko obdranjemo člane naših društev, pa tudi v prihodnjem letu, za katerega si vsi želimo, da bi bilo čim slajše. Bonbonov bodo veseli predvsem najmlajši člani naših društev, pa tudi vsi drugi v Zvezi Sonček, ki se bodo z njimi posladkali."

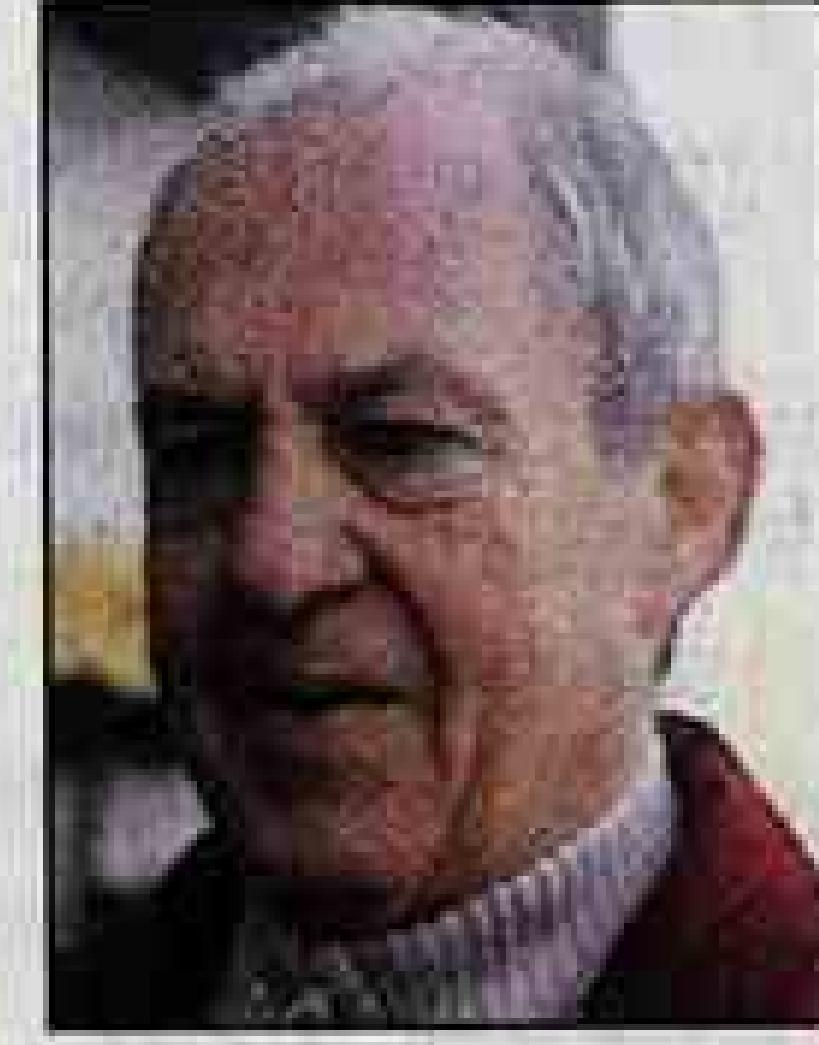
ANKETA

**Samostojni že,
ne pa tudi enotni**

ANA HARTMAN

V soboto smo praznovali dan samostojnosti in enotnosti. Samostojni smo že osemnajst let, smo v tem času postali tudi enotni?

Foto: Tina Dokl

Šemso Smajič:

"Bolj slabo smo enotni. To se med drugim kaže tudi v povečevanju brezposelnosti in propadanju podjetij."

Marjeta Kert:

"Samostojni smo, zagotovo pa nismo enotni. Vsak bi se rad nekaj preprial, ogromno je tudi lumbov, ki kradejo ..."

Marjan Mravlje:

"Nismo enotni. Poglejte, kaj se dogaja v skupščini: opozicija in koalicija vlečeta vsak po svoje, eden nekaj predlaže, drugi ne sprejme ... Nagajajo si, gre jim le za stolčke."

Stane Kolar:

"Grozno me motijo razprtije med političnimi strankami oz. koalicijo in opozicijo, kar razbija enotnost. Naj dodam, da imajo nekateri desetkrat više plače od drugih."

Zora Šobot:

"Niti približno nismo enotni. Neenotnost se kaže na številnih področjih, tako med ljudmi kot tudi politiki."

Petrove jaslice tokrat drugačne

Na Povljah nad Trstenikom Romjev Peter že devet let postavlja jaslice na prostem.

JOŽE KOŠNJEK

Povlje - Povlje so prijetna, pod Storžič umaknjena vas nad Trstenikom s čudovitim pogledom na kranjsko ravan in še naprej proti Ljubljani. Na desni se odpira pogled proti Julijcem, levo pa proti Kamniškim in Savinjskim Alpam. Na Povljah, kamor nas usmeri kažipot na cesti med Trstenikom in Bašljem, že devet let na prostem pred svojo hišo postavlja jaslice domačin Peter Stare, Romjev po domače. Sam se natančno ne spomni, zakaj se je odločil za postavljanje jaslic na prostem, zdi se mu pa, da je nekega popoldneva pred božičem leta 2000, ko se je vrnil z dela na krajevnih cestah, kjer je bil cestar, ugledal prazno televizijsko škalto in se spomnil, da bi lahko vajo postavil jaslice. Ker je Peter človek, ki je v življenju počel marsikaj, je prazno le-seno ohiše še tistega večera dalo zavetje jaslicam. Posta-

Peter Stare pred jaslicami na vrtu svojega doma na Povlje

vil jih je na vrtu pred hišo. Od takrat naprej Peter vsako leto postavi jaslice pri vrtнем kozolcu, ki ga poleti krasí cvetje. Letos so Petrove jaslice nekoliko drugačne. Betlehemska votlina je

nova. Podobno je videl v ljubljanski stolnici in našel izdelovalca. Figure pa so še stare. V jaslicah ne mara nobene nepotrebne navlake. Le tisto, kar naj bi bilo v betlehemske votlini in okoli

nje na božični večer. Izjema je le maketa farne cerkve sv. Martina na Trsteniku. Za prihodnji božič, ko bo deset let od postavitve prvih jaslic, pa pripravlja Peter presenečenje.

ŠKOFJA LOKA

Jaslice na Mestnem trgu

Na Mestnem trgu v Škofji Loki pod Marijinim znamenjem tudi letos stojijo jaslice. Postavili so jih člani Prosvetnega društva Sotočje, na ogled pa bodo še do 30. decembra. V začetku decembra so svoje jaslice razstavili v kulturnem domu v Grobljah. D. Ž.

Novorojenčki

Minuli teden je na Gorenjskem na svet prijokalo 36 novih prebivalcev. V Kranju se je rodilo 13 deklic in 12 dečkov. Najlažja deklica je tehtala 2420, najtežji deček pa 4310 gramov. Na Jesenicah je prvi zajokalo 5 dečkov in 6 deklic. Najtežji deček je tehtal kar 4720 gramov, najlažji deklici pa je tehtnica pokazala 2710 gramov.

vremenska napoved

Napoved za Gorenjsko

Danes bo pretežno oblačno, rahlo bo deževalo. V sredo in četrtek bo oblačno z občasnimi padavinami. V sredo zjutraj bo v Zgornjesavski dolini lahko rahlo snežilo. Čez dan se bo otoplilo.

Agencija RS za okolje, Urad za meteorologijo

TOREK

-3/2°C

SREDA

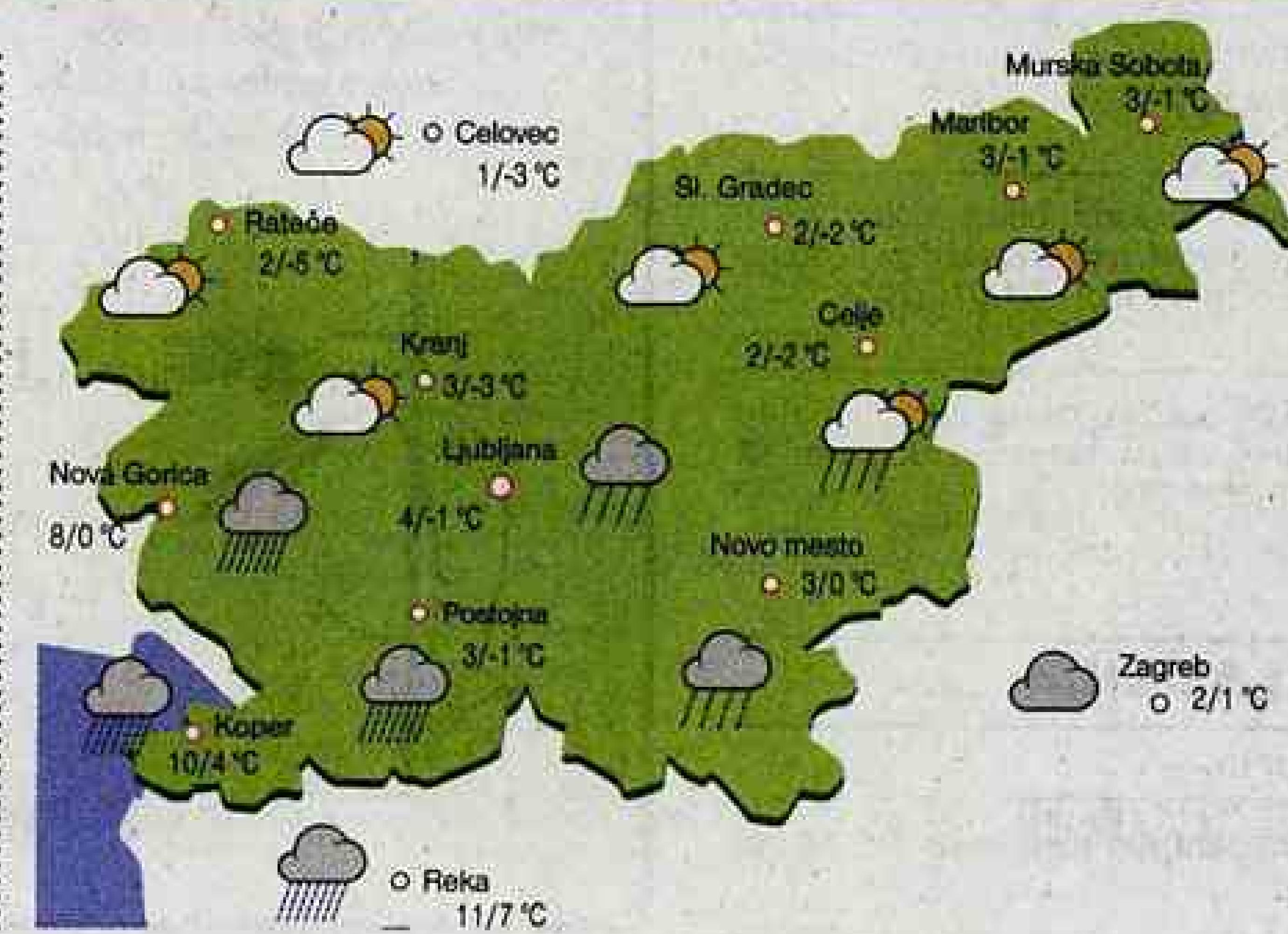

-2/5°C

ČETRTEK

1/6°C

RADIO KRAJN d.o.o.
Stritarjeva ul. 6, KRAJN

TELEFON:
(04) 281-2220 REDAKCIJA
(04) 281-2221 TRŽENJE
(04) 2222-2222 PROGRAM
(051) 303-505 PROGRAM GSM

FAX:
(04) 281-2225 REDAKCIJA
(04) 281-2229 TRŽENJE

E-pošta:
radiokran@radio-kran.si

WWW.radio-kran.si